

PATRYCJA ZIELKE

Uniwersytet Gdański

<https://orcid.org/0009-0009-3141-8702>

Paula Meehan

Paula Meehan

Abstract

Paula Meehan is one of the most important contemporary Irish poets. Her work, rooted in social and spiritual experience, explores themes of exclusion, suffering, and the female voice. Raised in a working-class district of Dublin, she blends realism with mythology and symbolism, giving voice to those who are often unheard. Meehan has received numerous literary awards and served as the Ireland Professor of Poetry from 2013 to 2016.

Keywords: Paula Meehan; biography; poet; Dublin

Abstrakt

Paula Meehan to jedna z najważniejszych współczesnych poetek Irlandii. Jej twórczość, zakorzeniona w doświadczeniu społecznym i duchowym, porusza tematy wykluczenia, cierpienia i kobiecego głosu. Wychowana w robotniczej dzielnicy Dublina, łączy realizm z mitologią i symboliką, nadając głos tym, którzy zwykle są niesłyszani. Otrzymała liczne nagrody literackie, a w latach 2013–2016 pełniła prestiżową funkcję irlandzkiej Profesor Poezji (Ireland Professor of Poetry).

Słowa kluczowe: Paula Meehan; biografia; poetka; Dublin

O autorce

Patrycja Zielke – studentka filologii angielskiej (specjalizacja literaturoznawcza) na Uniwersytecie Gdańskim, koncentruje się na analizie poezji, szczególnie w kontekście mitologii i religijnych motywów. Jest współzałożycielką i liderką koła naukowego *Words of Wisdom* oraz koordynatorką wydarzeń akademickich takich jak festiwal Between.Pomiędzy.

Paula Meehan

W świecie, w którym słowa niejednokrotnie stanowią jedyny sposób, by pomóc innym, wydobywając pomijane i ukryte zmagania na światło dzienne, udzielając głosu uciszonym i kształtując świadomość narodu, rola poety nabiera kluczowego znaczenia. Paula Meehan swoją poezją ukazuje pełną świadomość tego powołania. Objawia się to zarówno w wybranej przez nią tematyce, obrazowaniu, jak i motywach przewodnich jej prac¹. Wychowana w podupadlej czynszówce w śródmieściu Dublina poetka wykorzystuje empatię i gniew, by ukazać codzienną niesprawiedliwość i podkreślać doświadczenia tych, którzy nie mają możliwości wyrażenia ich samemu – kobiet, dzieci czy ubogich². Również doświadczenia zbierane podczas rozlicznych podróży znajdują odzwierciedlenie w jej twórczości. Prócz dublińskich przedmieść w wierszach pojawiają się zarówno pejzaże z opowieści rdzennych Amerykanów zebrane podczas kształcenia akademickiego w USA, jak i kreteńskie krajobrazy, w których umiejscowione są starożytne mity³. Oprócz eksperymentowania z językiem, formą czy przedstawieniem czasu i miejsca Meehan przeplata w swoich utworach wielorakie wierzenia, religie i symbole, które odzwierciedlają wrażliwość zdobytą podczas obcowania z różnymi kulturami.

Przejawia się to już w pierwszym wydanym przez nią tomie poezji. Opublikowany w 1984 roku *Return and No Blame* („Powrót i Brak Winy”) powołał do życia jej poetycką twórczość, dając początek dziewięciu kolejnym zbiorom, które przyniosły autorce uznanie⁴. Wśród nich można znaleźć pozycje wyróżnione prestiżowymi nagrodami, takie jak *Dharmakaya* („Dharmakaja”), zwyciężczyni nagrody Denisa Devlina, tomik uznawany przez autorkę za punkt zwrotny w jej twórczości, łączący eksplorację cierpienia, biedy i tożsamości z duchową transcendencją⁵. Uhonorowany nagrodą The Cholmondeley Award został z kolei *Geomantic* („Geomantyczne”), opublikowany w 2016 roku zbiór poezji zebranej w trakcie pierwszej dekady dwudziestego pierwszego wieku⁶. Zamieszczone w nim utwory znakomicie ilustrują warsztat poetycki autorki – mamy tu 81 wierszy składających się z dziewięciu wersów, każdy z nich liczący dziewięć sylab i charaktery-

zujący się unikalnym układem rymów i zwrotek⁷. Najnowszy tom poezji Pauli Meehan *The Solace of Artemis* („Pocieszenie Artemidy”) nagrodzony został wyróżnieniem Pigott Poetry Prize⁸. Wydany w 2024 roku zbiór splata wymiar mitologiczny z ludzkim doświadczeniem, stanowiąc dowód wrażliwości poetki oraz jej umiejętności nadawania głębokiego znaczenia ludzkiej egzystencji.

Twórczość Meehan nie ogranicza się do poezji – z równym powodzeniem sięga ona również po teatralne środki wyrazu. Jej dramaty zdobyły szerokie uznanie. Są to *Mrs Sweeney* („Pani Sweeney”), opowiadający o traumatycznym doświadczeniu śmierci dziecka i sposobach, w jakie rodzina radzi sobie z nieodwracalną stratą, oraz *Cell* („Cela”), ukazujący relację pomiędzy czterema osadzonymi, który został nominowany przez „The Irish Times” w konkursie na najlepszą sztukę roku⁹. W dorobku Meehan znajdziemy również wiele sztuk teatralnych skierowanych do młodszych odbiorców, takich jak *Kirkle* z 1995 roku, przedstawiająca relację sześćioletniej Clary i jej wymagowanego przyjaciela, lub *The Voyage* („Podróż”) z 1997, w której dziesięcioletnia Aine opowiada o podróży grupy emigrantów do Ameryki¹⁰. O sukcesie sztuk Meehan świadczą częste inscenizacje na renomowanych scenach, takich jak Abbey Theatre, oraz adaptacje radiowe – jej słuchowisko radiowe *The Lover* („Ukochany”) zostało uhonorowane nagrodą PPI w 2005 roku¹¹.

Twórczość literacka nie jest jedynym sposobem, w jaki Paula Meehan służy społeczeństwu – uczyła sztuki kreatywnego pisania zarówno w szkołach i uniwersytetach, jak i w więzieniach¹². Oprócz częstych warsztatów jej zaangażowanie w resocjalizację i działania na rzecz praw osadzonych objawiają się również wsparciem organizacji Irish Penal Reform Trust i podejmowaną w jej twórczości tematyką więziennictwa¹³. We wspomnianej powyżej sztuce *Cell* Meehan czerpie z wieloletnich doświadczeń artystycznej pracy w więzieniach, by ukazać historię czterech osadzonych zmagających się z przytłaczającymi emocjami oraz utratą kontroli i prywatności, rywalizujących o dominację i władzę podczas zamknięcia w celi¹⁴.

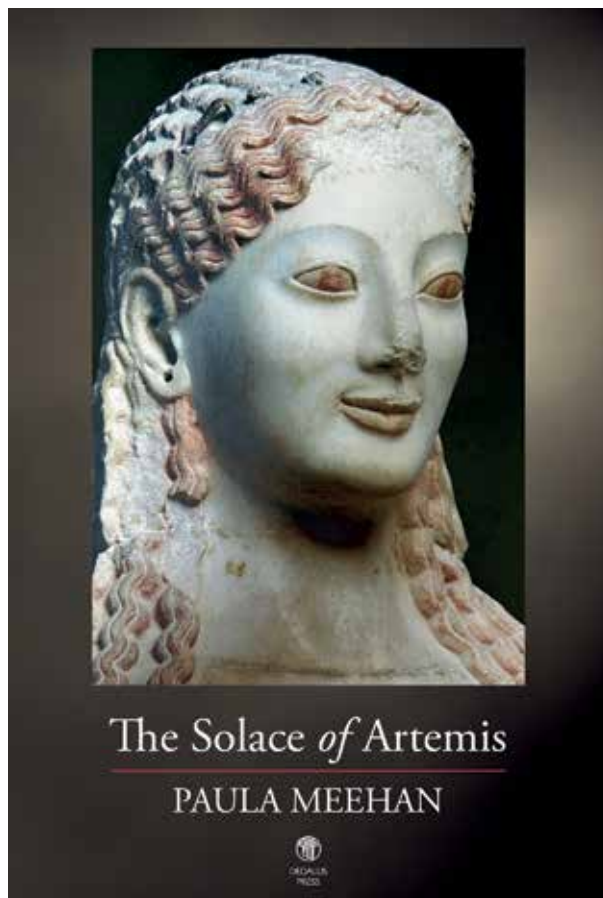
O międzynarodowym uznaniu dla poezji Pauli Meehan świadczy liczba języków, na które przetłumaczono jej utwory. Jej wiersze przeczytać mogą odbiorcy z Niemiec, Francji, Hiszpanii, Japonii, Estonii, Grecji, Chin oraz Polski¹⁵. Poetka wychodzi również poza granice form artystycznych, realizując intrygującą współpracę z artystami z różnorodnych dziedzin sztuki. W przeszłości stworzyła wiersze do muzyki wielu artystów, między innymi dla awangardowego kompozytora Wolfa Brenana oraz autora muzyki folkowej Christy’ego Moore’a. Współpracowała również z twórcami filmów, tancerzami czy artystami wizualnymi¹⁶. Jednym z intrygujących przykładów jest projekt, który w 2004 roku wykreowała wraz z artystką Marie Foley. *Six Sycamores* („Sześć sykomor”) to zbiór wierszy opublikowany wraz z uzupełniającymi ich tematykę zdjęciami rzeźb i rysunkami, które przedstawia-

ją związki pomiędzy naturą i tożsamością poprzez połączenie poezji i sztuki wizualnej¹⁷.

Jak już wspomniałam, Meehan otrzymała za swą twórczość liczne wyróżnienia. Doceniony został nie tylko jej dorobek literacki – także ona sama była wielokrotnie nagradzana za osiągnięcia artystyczne. Przykładów uznania jest wiele, a do najważniejszych należy wyróżnienie poprzez organizację Hennessy Literary Awards czy nagroda Lawrence’a O’Shaughnessy’ego, które otrzymała w 2015 roku. Wyjątkowym zaszczytem w karierze Pauli Meehan jest dołączenie do Aosdána, irlandzkiego stowarzyszenia artystów. Założona w 1981 roku organizacja odgrywa kluczową rolę w życiu kulturalnym kraju i ma za zadanie podkreślanie zasług artystów, którzy swoją pracą znacznie wpłynęli na rozwój irlandzkich sztuk w rozmaitych dziedzinach, takich jak architektura, muzyka, literatura czy choreografia. Oprócz wsparcia finansowego artystów celem Aosdána jest kształtowanie irlandzkiego dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym wsparciu tradycji i historii sztuki¹⁸.

Meehan została również doceniona przez irlandzkie uczelnie. W 2019 roku władze Dublin City University przyznały jej tytuł doktora *honoris causa*, a cztery lata później również Trinity College Dublin nadał jej honorowy tytuł, doceniając jej kunszt artystyczny i wkład w tradycję literacką¹⁹. Jednym z najważniejszych wyróżnień w karierze Meehan jest niewątpliwie piastowanie stanowiska Irlandzkiego Profesora Poezji w latach 2013–2016. Funkcja ta powstała w 1998 roku po uhonorowaniu irlandzkiego poety i dramaturga Seamus Heaney’a literacką Nagrodą Nobla. Tym prestiżowym tytułem obdarzani są szanowani poeci charakteryzujący się wyjątkowym talentem, wrażliwością i kreatywnością. Wiąże się on z roczną rezydencją na każdym z trzech irlandzkich uniwersytetów – Queen’s University w Belfastzie oraz Trinity College i University College w Dublinie. W każdej z tych instytucji uhonorowany poeta bądź poetka przeprowadza zajęcia warsztatowe, odczyty, sesje czytelnicze, a także wygłasza wykład²⁰. Jako zaledwie druga kobieta pełniąca tę funkcję, podczas swojej kadencji Paula Meehan znacząco wpłynęła na irlandzką poezję. Wygłosiła między innymi wykład *Imaginary Bonnets with Real Bees in Them* („Wyimaginowane maski z prawdziwymi pszczołami”), w którym porusza kwestie problemów środowiskowych i zagrożeń związanych z wyginaniem pszczoł, badając zarazem emocje i dynamikę międzyludzką²¹. Dokonała tego, sięgając do przeszłości i przywołując własne doświadczenia z czasu dorastania, co ukazuje charakterystyczne w jej twórczości wykorzystanie motywu pamięci jako narzędzia do odzwierciedlenia istotnych problemów²².

Zarówno w kontekście artystycznych osiągnięć, jak i z perspektywy misji, którą realizuje poprzez poezję, Paula Meehan ma znaczący wpływ na kulturę Irlandii. Dzięki swojemu pochodzeniu i zgłębieniu różnych kultur jest ona w stanie wykorzystać własną wrażliwość, by

Paula Meehan, *The Solace of Artemis*, Dedalus Press, Dublin 2023.

nadawać głos tym, którzy w codziennym dyskursie są pomijani. Owoce jej talentu zyskują uznanie na całym świecie, o czym świadczy liczba publikacji, nagród i zaszczytów nadanych zarówno autorce, jak i jej utworom. Jej zaangażowanie i empatia są inspiracją dla kolejnych pokoleń poetek i poetów na całym świecie, a jej wiersze stanowią przykład umiejętnego przedstawiania złożoności ludzkich przeżyć poprzez zestawianie ich ze sferą wierzeń i mitów. Wszystkie te aspekty kreują obraz artystki, której twórczość odcisnę swój ślad w literaturze na wiele lat.

Przypisy

- ¹ Jody Allen Randolph, *Text and Context: Paula Meehan*, „An Sionnach: A Journal of Literature, Culture, and the Arts” 2009, t. 5, nr 1, s. 5–16.
- ² Ciaran Carty, *Paula Meehan: The Poet at 60*, „The Irish Times”, 28 lutego 2015, <https://www.irishtimes.com/culture/paula-meehan-the-poet-at-60-1.2115401>, dostęp: 7.05.2025.
- ³ Tamże.
- ⁴ Paula Meehan, *Return and No Blame*, Beaver Row Press, Dublin 1984.
- ⁵ Paula Meehan, *Dharmakaya*, Carcanet, Manchester 2001; Paula Meehan, The Adrian Brinkerhoff Poetry Foundation, <https://www.brinkerhoffpoetry.org/poets/paula-meehan>; Kathryn Kirkpatrick, *‘Between Breath and No Breath’*:

Paula Meehan. Fot. Pat Boran.

Witnessing Class Trauma in Paula Meehan's 'Dharmakaya', „An Sionnach: A Review of Literature & Culture & the Arts” 2005, nr 2.

⁶ Paula Meehan, *Geomantic*, Dedalus Press, Dublin 2016; Paula Meehan, *The Adrian Brinkerhoff Poetry...*, dz. cyt.

⁷ John McAuliffe, *Geomantic review: poetry to the power of nine*, „The Irish Times”, 14.01.2017, <https://www.irishtimes.com/culture/books/geomantic-review-poetry-to-the-power-of-nine-1.2921527>, dostęp: 7.05.2025.

⁸ Paula Meehan, *The Solace of Artemis*, Dedalus, Dublin 2024.

⁹ Paula Meehan, *Cell*, New Island Books, Dublin 2000; Mrs Sweeney, *Rough Magic: First Plays*, Dublin 1999; Eileen O'Halloran, Kelli Maloy, i Paula Meehan, *An Interview with Paula Meehan*, „Contemporary Literature” 2002, t. 43, nr 1, s. 1–27, <https://doi.org/10.2307/1209014>.

¹⁰ Kinkle, reż. Susie Kennedy, TEAM Educational Theatre Company, *The Ark: A Cultural Centre for Children*, Dublin 1995; *The Voyage: For Four Actors and a Musician*, reż. Susie Kennedy, TEAM Educational Theatre Company, *The Ark: A Cultural Centre for Children*, Dublin 1997.

¹¹ Szczegółowe informacje na temat Phonographic Performance Ireland można znaleźć na oficjalnej stronie internetowej <https://www.ppimusic.ie/news/ppi-sponsors-the-radio-music-awards>, dostęp: 7.05.2025; J.A. Randolph, *Text and Context...*, dz. cyt.

¹² Griffin Poetry Prize, 2020 Judges, 19.08.2022, <https://griffin-poetryprize.com/judges/prize-year/2020/>, dostęp: 7.05.2025.

¹³ Paula Meehan: *Rebel with a Cause*, Wake Forest University Press, Winston-Salem, 27.03.2018, <https://wfupress.wfu.edu/paula-meehan/paula-meehan-rebel-with-a-cause/>,

dostęp: 7.05.2025.

¹⁴ E. O'Halloran, K. Maloy, i P. Meehan, *An Interview...*, dz. cyt.

¹⁵ Griffin Poetry Prize, 2020 Judges, dz. cyt.

¹⁶ Paula Meehan, *The Adrian Brinkerhoff Poetry...*, dz. cyt.

¹⁷ Paula Meehan i Marie Foley, *Six Sycamores*, Crowquill 2004.

¹⁸ Aosdána, <https://aosdana.arts council.ie/>; *Aosdána Elects 8 New Members at Its 42nd General Assembly*, The Arts Council | an Chomhairle Ealaíon; <https://www.arts council.ie/News/Aosdana-Elects-8-New-Members-at-its-42nd-General-Assembly/>, dostęp: 7.05.2025.

¹⁹ *Trinity celebrates new Scholars and Fellows*, Trinity College Dublin, 24.04.2023, https://www.tcd.ie/news_events/articles/2023/trinity-celebrates-new-scholars-and-fellows/, dostęp: 7.05.2025.

²⁰ The Ireland Chair of Poetry, <http://irelandchairofpoetry.org/>, dostęp: 7.05.2025.

²¹ Paula Meehan, *Imaginary Bonnets with Real Bees in Them*, University College Dublin Press, Dublin 2016.

²² Arminta Wallace, *What is poetry? Three masters look for answers*, „The Irish Times”, 22.06.2015, www.irishtimes.com/culture/books/what-is-poetry-three-masters-look-for-answers-1.2255718, dostęp: 7.05.2025; Rosie Lavan, Michael Longley, *One Wide Expanse: Writings from the Ireland Chair of Poetry*; Harry Clifton, *Ireland and Its Elsewheres: Writings from the Ireland Chair of Poetry*; Paula Meehan, *Imaginary Bonnets with Real Bees in Them: Writings from the Ireland Chair of Poetry*, „Irish University Review” 2017, t. 47, s. 587–590, <https://doi.org/10.3366/iur.2017.0318>.